

Art-Sanat

Araştırma Makalesi | Research Article

 Açık Erişim | Open Access

Emir Koleksiyonunda Bulunan Zürih Menşeli Çantalar ile Bayburt Keselerinin Tasarımsal Özelliklerinin İncelenmesi

Design Characteristics of the Zurich Handbags and Bayburt Purses in the Emir Collection

Safiye Sari¹

¹ Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, Erzurum, Türkiye

Öz

Kadın giyimi aksesuarlarından biri olan el çantaları ile türdeşi para keseleri, buldukları dönemin ruhunu, yaşam stilini ve kültürel zenginliğini gösteren maddi kültür unsurları arasındadır. Çalışma, çanta ve keselerin tarihî gelişim sürecine ve tasarım özelliklerine odaklanırken aynı zamanda her iki aksesuarı birbiriyle kıyaslayarak incelemektedir. Bu kıyaslamada çanta ve keseyi önemli kılan, Zürih kökenli çantalar ile Bayburt kökenli keselerin nesnelere taşımalarının ötesinde aynı koleksiyonda yer almaları ve yapıldıkları dönemin stil, tür, malzeme ve teknik özellikleri hakkında önemli ip uçları sunmalarıdır. Farklı iki kültürün sosyal yaşam gereklilikleri çerçevesinde gelişen çanta ve keselerin çeşitli özellikler bakımından ele alınmasının kadın aksesuarlarının tasarımsal özelliklerinin anlaşılabilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden etnografik araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma iki aşamada gerçekleştirilmiş, birinci aşamada konunun ana hatları ile ele alındığı tarihî veriler toplanmış, ardından veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu ile koleksiyon bilgilerine ulaşılmıştır. İkinci aşamada çanta ve keselerin ölçü, form, dokuma, süsleme ve dikim teknikleri araştırmacı tarafından geliştirilen bilgi kartlarıyla detaylandırılmış, son olarak elde edilen bilgiler tarihî ve tasarımsal arka plan okumalarıyla tartışılmıştır. Böylece bu çalışma ile tarihî öneme sahip hem yurt içi hem de yurt dışı kökenli farklı kültürlerle ait çanta ve türdeşi keseler aynı araştırmada çeşitli yönleri ile ele alınmış ve ileride yapılacak benzer çalışmalar için bir kaynak oluşturulmuştur.

Abstract

Handbags and purses, as female accessories, are key elements of material culture that reflect the spirit, lifestyle, and cultural richness of their time. This study examines the historical development and design features of handbags and purses and compares these two accessories. What makes bags and purses significant in this comparison is that handbags originating from Zurich and purses from Bayburt, in addition to holding objects, are part of the same collection and offer valuable insights into their period's style, type, material, and technical characteristics. Analyzing the handbags and purses that evolved due to the social requirements of two distinct cultures, based on various characteristics, is essential for understanding the design features of women's accessories.

The study was conducted using an ethnographic approach and a qualitative research method. It was carried out in two stages: in the first stage, historical data were collected, and the topic was discussed in general terms; then, collection data were collected through semi-structured interviews. In the second stage, the size, shape, weaving, decoration, and sewing techniques of the handbags and purses were outlined in the information cards created by the author. Finally, the study data were discussed in relation to the historical and design contexts. Thus, the study examined historically significant handbags and purses from both domestic and foreign cultures to develop a resource for future studies.

Anahtar Kelimeler Çanta · kese · aksesuar · giyim · tekstil süsleme · form

“ Atf | Citation: Sari, Safiye, . "Emir koleksiyonunda bulunan zürih menşeli çantalar ile bayburt keselerinin tasarımsal özelliklerinin incelenmesi". *Art-Sanat*, 23 (2025): 316-339. <https://doi.org/10.26650/artsanat.2025.23.0014>

 This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© 2025. Sari, S.

 Sorumlu Yazar | Corresponding author: Safiye Sari safiye.sari@atauni.edu.tr

Art-Sanat

<https://art-sanat.istanbul.edu.tr/>

e-ISSN: 2148-3582

Keywords Handbag · purse · accessory · clothing · textile ornamentation · form.

Extended Summary

The bag, which is made of different materials and used in the transportation process, is a garment complement that appears for a certain purpose. Bags that reflect the personality and taste of the user have been a symbol of power and wealth in the historical process. Furthermore they have been referred to with various forms and names throughout history. This is the first bag form seen in history. These pouches are attached to clothing in various forms or carried by hand, in the form of a bag containing personal items such as money and handkerchiefs.

The ancient Egyptians carried bags made of linen and leather containing fragrances, cosmetics or coins, Roman soldiers carried decorated bronze-colored bags, and men and women belonging to the upper class in the Middle Ages used money bags similar to the reticule. European nations have used 'pear-shaped' pouches, which are popularly used in decorative arts 15. and 17. Between the centuries. These bags have evolved over the centuries to brand bags such as Hermès (1837) and Louis Vuitton (1851), and thus they have continued their development. Nowadays, they have become important complements of clothing collections. Pouches presented the rarest examples of which, like their European counterparts, have a very ancient history in traditional Turkish arts. According to information from archeological excavations, kurgans, reliefs, miniatures and wall paintings, the Central Asian Turks used pouches, which were attached to the pendulums of belt buckles.

The tradition of tying the belt and belt continued during the Seljuk and Ottoman periods even after the Turks settled in Anatolia. These pouches, which have been seen in Anatolia since the early Turkish periods, have continued their existence to the present day as a continuation of an ancient tradition, although their use has decreased. The study aims to discuss the elements of bags and similar bags, to highlight and to Decipher the similar and different aspects of accessories belonging to two different cultures. They have undertaken important tasks about the periods in which he was and about the research that was done before him. The aim of the study is to decipher the place of bags and pouches in the historical process, the form, pattern, technical and material characteristics in the culture they belong to, the artistic and design influences they feed on, and the similar and different aspects between each other. The ethnographic research method, one of the qualitative research methods, was used in the study. The information of the collection related to the semi-structured interview technique as a data collection tool was obtained. Furthermore, thus, the cultural and social background of the periods to which the bags and bags belong, as well as the data sources, have been comprehensively evaluated.

The study has been started with the special permissions obtained (ethics committee permission certificate and permission for the works to be used within the framework of publication). It has been seen in the field studies that have been examined, pouches that vary depending on the type and size of the item to be used in the region. In the research, paraboloid (half ellipse), triangular, square and rectangular forms were found in the region. Most of the pouches made as dowry items have small sizes. Most money pouches have been seen in the area. Few examples of these sacs have reached the present day.

According to the information obtained in the field from the bags and pouches, they were fed from their own cultures. In this case, it has been influential in the period art movements. One of the important results of the study is that the bags represent the Art Nouveau art movement. The decorative elements used in the bags and the technical characteristics used in these elements also strengthen this knowledge. On the other hand, similar results have been obtained in the study of the ornamental properties of pouches. It is extremely normal that the pouches are influenced by traditional Turkish arts in terms of form and decoration. Because the Bayburt province has been the sanjak center of the Ottoman Empire for many years. On the other hand, Bayburt has been home to various civilizations in ancient times.

Within the scope of the research, about 70 national and international sources through which bags and pouches belonging to two different cultures passed were examined. As a result of the examination, it was obtained that the bags and pouches belonging to two different cultures show great ethnographic artifact characteristics of historical importance in terms of form, weaving, ornament and motif characteristics, especially in the period and years of construction.

The handbags that originated from European reticules and purses, which are key elements of material culture in Turkey, are significant for understanding the historical period. Their weaving, form, color, motif, decoration, embroidery, and sewing characteristics provide valuable insights for future research. Ethnographic research, a qualitative research method, was used in this study. The study data on the handbag and purse collection were collected through semi-structured interviews, while the cultural and social background of the periods of the handbags and purses, along with data sources, was established through a comprehensive and in-depth document review. Before the study, special approvals were obtained from the ethics committee and the collection owner. The absence of comprehensive studies on purses in the literature presented a significant challenge in the classification of the sources. In this study, a theoretical framework was first developed by examining handbags and purses from a historical perspective. The findings, which included the visual and design characteristics of the handbags and purses, were then analyzed.

In this study, we used an ethnographic approach, a qualitative research method, to examine the historical and design characteristics of the Zurich handbags and Bayburt purses in the Emir collection. The study material included two Zurich handbags and three Bayburt purses. The history of Bayburt province in Turkey, home to the Emir collection, dates back to 3000 BC. This city is among the regions where the Turks first settled in Anatolia. Bayburt, which was a sanjak under Ottoman rule until 1878, was part of the Erzurum province until 1927. It then became a district of Gümüşhane province, and in 1989, it was established as a province. The Emir family is one of the longstanding families of Bayburt. The eldest member is Mustafa Efendi, known as Kitapsız Hoca. Selbin Emir, one of Mustafa Efendi's grandchildren born in 1952, is the owner of the purses discussed in this study.

It has also been seen that the design findings based on the results from historical findings indicate that the pouches dated to the 70s retain the form, weaving, motif, embroidery and sewing characteristics seen in previous periods. The situation is not different with bags. Nations keep alive the characteristics born of their cultural arts as a positive situation born of emulation and inspiration in art. The transmission of cultural elements stemming from the arts of various nations through imitation and inspiration is viewed as a beneficial result of cultural interaction. Situations involving artistic inspiration, influence, and the act of being influenced are common interactions among artists.

On the other hand, while it is unlikely that the handbags were added to the collection before the purses, It can be inferred that the handbags may have inspired the purses. The sewing, decoration, and embroidery techniques support this. It should not be overlooked that the source of inspiration in design plays a crucial role in generating ideas.

As a result, the study examined bags and conspecific pouches belonging to two different cultures of historical importance in the same study. Thus, it was possible to look at the historical and design characteristics of cultures at the same time, and it was concluded that it could be an effective study in terms of contributing to subsequent research based on the findings it obtained. Based on these analyses, the main findings on the Zurich handbags and Bayburt purses in the Emir Collection are presented in Tablo 1.

Tablo 1: *Main findings on the Zurich handbags and Bayburt purses in the Emir Collection (Prepared by S. Sari, 2023)*

Bags originating from Zurich			Purse originating from Bayburt		
Bag	Bag information attainments	Evaluate	Purse	Purse information attainments	Evaluate
No. 1 bag	Date of development in the collection	1960	No. 1 purse	Date of development in the collection	1977
	Usage method	Shoulder bag		Usage method	Money purse
	Period information	Art Nouveau		Period information	1970s
	Dimensions	Boy: 19 cm Width: 16 cm (wide part), 8 cm (narrow part) Gusset width: 1.5 cm		Dimensions	Length: 14 cm, Width: 8 cm (body and mouth), Width: 0.8 cm
	Form Feature	Pear shape		Form Feature	Paraboloid (half ellipse) form/cone form
	Weaving feature	Plain weave		Weaving feature	Plain foot weaving

Bags originating from Zurich			Purse originating from Bayburt		
Bag	Bag information attainments	Evaluate	Purse	Purse information attainments	Evaluate
	Embellishment/ embroidery feature	Cross-stitch embroidery technique		Embellishment/ embroidery feature	Sequin-bead processing technique
	Stitch feature	Hand sewing		Stitch feature	Hand sewing
No. 2 bag	Date of development in the collection	1970	No. 2 purse	Date of development in the collection	1979
	Usage method	Shoulder bag		Usage method	Money purse
	Period information	Art Nouveau		Period information	1970s
	Dimensions	Length: 17 cm Width: 20 cm (wide part), 10 cm (narrow part) Bellows width: 2 cm		Dimensions	Length: 15 cm, Width: 9 cm (Body part), 5 cm (mouth part), Width: 0.9 cm
	Form Feature	Pear shape		Form Feature	Paraboloid (half ellipse) form/cone form
	Weaving feature	Plain weave		Weaving feature	Plain foot weaving
	Embellishment/ embroidery feature	Sequin-bead processing technique		Embellishment/ embroidery feature	Crochet lace technique with sequin-bead embroidery
	Stitch feature	Hand sewing		Stitch feature	-
			No. 3 purse	Date of development in the collection	1990
				Usage method	Money purse
				Period information	1970s
				Form Feature	Paraboloid (half ellipse) form/cone form
				Dimensions	Length: 14 cm, Width: 8 cm (body and mouth), Width: 07 cm
				Weaving feature	Knitting
				Embellishment/ embroidery feature	Crochet knitting technique
				Stitch feature	-

Giriş

Çanta, çeşitli materyallerden yapılarak taşıma işlemine yarayan kaplara¹ verilen genel bir addir. Pek çok türü olan çanta, bir moda terimi² olmasının yanı sıra bir giysi tamamlayıcısıdır. Tarihte "retikül"³ ile başlayan kese şeklindeki çantalar, pek çok toplum ve kültür için güç ve zenginliğin simgesi olmuştur. Keseler ilk zamanlar para, mendil gibi şahsi eşyaların taşınmasında kullanılmıştır. MÖ 3400 ve 3100 yılları arasında Kuzey İtalya'da buz adam (Simulaun) olarak adlandırılan bir mumyanın eşyaları arasında bulunan (Görsel 1 a) kese şeklindeki çanta, tarihte görülen ilk çantalardan biridir.

Mısırlılar koku, kozmetik eşya ve bozuk para taşımak için keten ve deri keseleri, Romalı askerler bronz renkli ve metal kapamalı süslü keseleri (Görsel 1 b), üst zümreye ait erkek ve kadınlar da kemere takılarak tutturulan retiküle benzer para keselerini çanta olarak kullanılmışlardır (Görsel 1 c). Gösterişli ve süslü olan bu keseler, zamanla yerini üzeri işlemeli küçük cüzdanlara bırakmıştır (Görsel 1 d- Görsel 1 e).

Görsel 1: a: Tarihte görülen ilk kese örneği

Kaynak: Ambrosa ve Haris, Görsel Moda Tasarım Sözlüğü, 67

b: Roma Dönemi kesesi

Kaynak: Anthony, The Art of the Handbag: Crazy Beautiful Bags, 9

c: Orta Çağ Dönemi kesesi

Kaynak: Anthony, The Art of the Handbag: Crazy Beautiful Bags, 9

d: III. William'ın Britanya Kraliçesi II. Mary için yaptırdığı kese, 1688

Kaynak: Anthony, The Art of the Handbag: Crazy Beautiful Bags, 9

e: Armut formu kesesi, 17. yüzyıl Kaynak:

Anthony, The Art of the Handbag: Crazy Beautiful Bags, 10

15. ve 17. yüzyıllar arasında Avrupa'da süsleme sanatlarında popüler olarak kullanılan "armut formu" keseler⁴ (Görsel 1 a) geçmişten günümüze kadar hem şekil hem de boyut olarak birçok değişime uğramıştır⁵ (Görsel 2). 19. yüzyıl sonlarına doğru modern formuna kavuşan çanta, 20. yüzyıla birlikte gereklilikten ziyade giysi koleksiyonlarının tamamlayıcı bir stil parçası olmuştur.

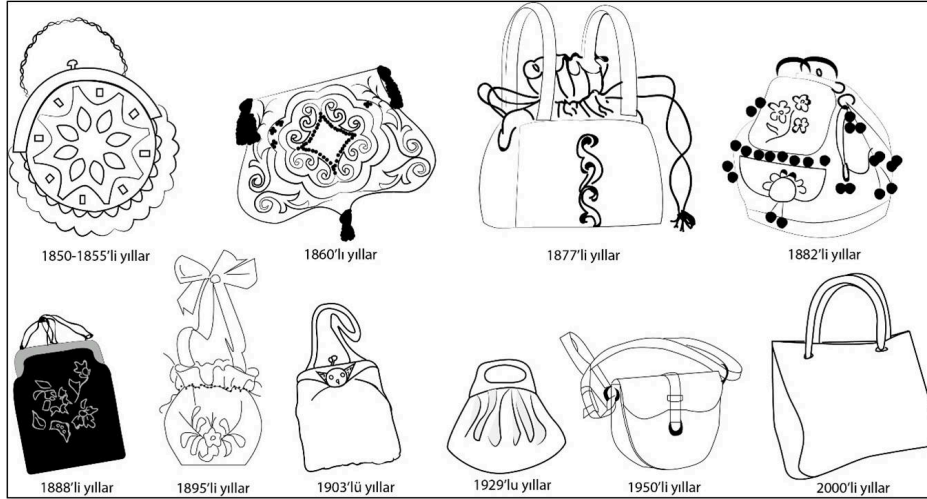
¹"Çanta," Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, erişim 2 Eylül 2023, <https://sozluk.gov.tr/>

²Gavin Ambrosa ve Paul Harris, *Görsel Moda Tasarım Sözlüğü* (İstanbul: Literatür Yayınları, 2012), 66-67.

³Retikül: Ağız büzdürülerek kullanılan küçük kadın çantası.

⁴Ayşe Güler, "Asya ve Avrupa Kıtalarında Seramik Mataralar" (Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, 1988), 59-61.

⁵Safiye Sari, "Zanaatkarlıktan Stil Önderliğine: Giysi Tamamlayıcısı Özelinde Aksesuarlar," *Black Sea Summit 7th International Social Sciences Congress Book of Full Texts, Ordu, August 28-29, 2021*, ed. Gültekin Gürçay (İstanbul: UBAK Publications, 2021), 289.

Görsel 2: Geçmişten günümüze çeşitli çanta formları

Kaynak: Anthony, *The Art of the Handbag: Crazy Beautiful Bags*, 10

Geleneksel Türk el sanatları içerisinde bulunan ve binlerce yıllık geçmişe sahip olan kese tür, malzeme, form-biçim ve süsleme-nakış özellikleriyle taşıma ve süslenme eşyasının ötesinde Türk toplumunun maddi kültür değerlerinden biridir. Orta Asya Türklerinin kemer tokalarının sarkaçlarına günlük kullanım eşyası olarak “yançık” adı verilen çantaları,⁶ Göktürk ve Uygur Dönemlerinde kaftanların kemerlerine armut ve dörtgen formlu deri veya kumaştan yapılmış keseleri taktıkları⁷ bilinmektedir.

Türklerin Anadolu'ya yerleşmesinden sonra da kuşak ve kemer bağlama geleneği⁸, Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde de devam etmiştir. Bu dönemde kadın ve erkekler para, altın ve mektup gibi şahsi eşyaları taşımak için kese kullanmışlardır. Kemere ya da kuşağa asılan bu keseler, armut formundadır ve keselerin üzeri bitkisel motiflerle süslenmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde batı tarzının etkisinde kalan keseler, günümüzde kullanım işlevini neredeyse kaybetmiştir. Anadolu kadınının çeyizlik olarak el işiyle ürettiği keseler, müzelerde, sandıklarda ve özel koleksiyonlarda nadiren de olsa görülmektedir.

Emir Koleksiyonu'nda bulunan Zürih kökenli çantalar ile Bayburt kökenli keselerin dönemsel ve tasarımsal özelliklerinin incelenmesini merkezine alan bu çalışmada, çanta ve türdeşi keseye ait unsurların tartışılarak ön plana çıkartılması, farklı iki kültüre ait aksesuarların benzer ve farklı yönlerinin bir arada değerlendirilmesi ve böylece dönem araştırmalarına ışık tutması hedeflenmektedir. Bu hedef çerçevesinde çanta ve keselerin tarihî süreçteki yeri, beslendikleri dönemsel etkiler ile tasarımsal özelliklerine dair kapsamlı bir kaynak oluşturulması amaçlanmaktadır.

1. Tarihî Perspektiften Çanta ve Keselere Genel Bir Bakış

Günümüz modern giyim sanat ve teknik anlayışı içinde her geçen gün gelişen ve önemi artan giyim aksesuarlarının geçmişi oldukça eskiye dayanmaktadır. İlk çağlarda insanlar göçebe olarak avcı ve toplayıcı bir yaşam sürdürmüşlerdir. Soğuktan korunmak için giysiler yapıp zamanla avladıkları hayvanların kemiklerinden geliştirdikleri malzemeleri⁹ kaplar (çanta ve keseler, torba ve çuvalar)¹⁰ vasıtasıyla ağaç, taş, deri, bez gibi materyallerle taşımışlardır.

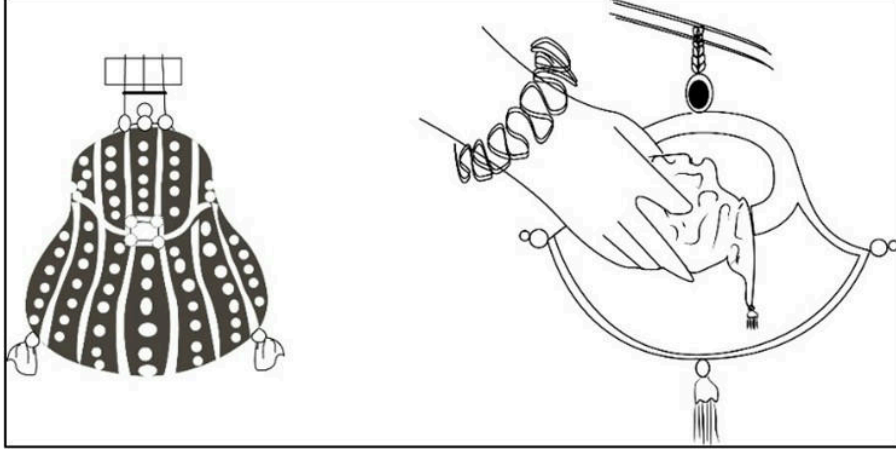
⁶Gülsüm Aytaç, "Türk Kültüründe Keseler," *Sanat ve İnsan Dergisi* 1/2 (2009), 13.

⁷Ela Taş, "Beşkonaklar Etnografya Müzesi ve Geleneksel Malatya Evi'nde Bulunan El İşi Keseler," *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 9/2 (2002), 564-565.

⁸Yusuf Çetin ve Cavit Polat, "Geç Osmanlı-Erken Cumhuriyet Dönemlerine Tarihlendirilen Bir Grup Tütün Kesesi Üzerine Değerlendirme," *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5/22 (2019), 222.

⁹Nuray Yıldız, *Eski Çağda Deri Kullanımı* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları, 1993), 51.

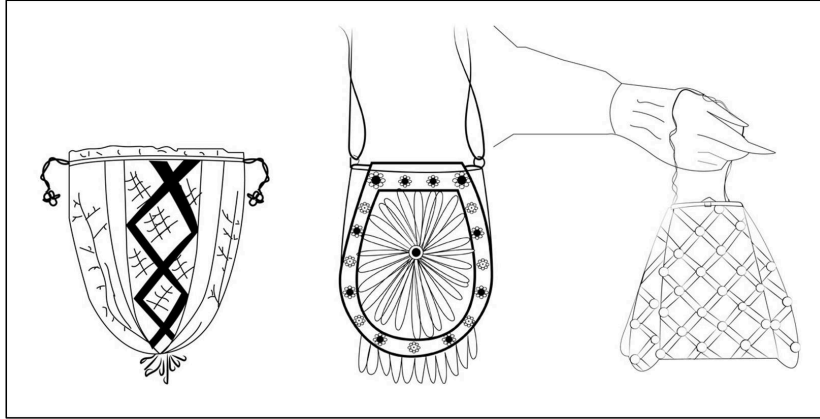
Tarihte ilk kez taşıma işleminde bugünkü formuna yakın görünümdeki keseler çanta olarak kullanılmıştır. Romalı askerler, üzeri boncuklarla süslü, püsküllü keseleri bellerindeki kemerlere tutturmuşlardır¹¹. Bu dönemde yapılan kumaş keseler, değerli taşlarla süslenecek üzeri sembol ya da bir hikâye anlatan figürlerle resmedilmiştir (Görsel 3).

Görsel 3: 16. yüzyıl keseleri

Kaynak: Geoffrey Warren, Fashion Accessories Since 1500, 21

17. yüzyıldan itibaren yüzey süslemelerinde kıvrımlı hatların olduğu, ağzı büzülerek dikilen küçük mendil ve para keseleri¹² (Görsel 4 a) ve 18. yüzyıldan sonra kadınların kullandıkları elbiselerde cep veya cep benzeri çantaların olmamasından dolayı el çantası kullanılmaya başlanmıştır¹³ (Görsel 4 b). Pilili, geniş kollu, kabarık formlu elbiseler, üzeri çiçek desenli, zincir saplı, zarif çantalarla kullanılırken yüzyıl ilerledikçe ipek retiküller ortaya çıkmıştır (Görsel 4 c).

Görsel 4: a: 17. yüzyıl kadın kesesi

Kaynak: Warren, Fashion Accessories Since 1500, 63

b: 18. yüzyılda Fransa'da retikül

Kaynak: Anne Roney, A History and Fashion and Costume, 15

c: 19. yüzyılda ipek retikül

Kaynak: Warren, Fashion Accessories Since 1500, 68

¹⁰Demet Başeğmez, "Kobi'ler Kapsamında Saraciye Sektörünün Gelişimi ve Tasarımın Sektörel Gelişime Etkisi" (Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2005), 5.

¹¹Geoffrey Warren, *Fashion Accessories Since 1500* (New York: Drama Book Publishers, 1987), 51.

¹²Warren, *Fashion Accessories Since 1500*, 62-63.

¹³Okşan Oral ve Esra Dirgar, *Deri Saraciye Ürünleri ve Özellikleri* (Ankara: İksad Yayınları, 2022), 26.

1800'lerin başlarındaki üstü işlemeli retikülleri (Görsel 5 a), yüzyıl ilerledikçe yerini püskül detaylı, süslü, minik el çantalarına bırakmıştır. Başlangıçta yadırganan¹⁴ ananas formlu retiküller (Görsel 5 b) dönemin sonlarına doğru kabul görmeye ve yaygınlaşmaya başlamıştır. Yüzyılın ikinci yarısında saplı çanta modelleri görülmeye başlanmıştır¹⁵ (Görsel 6 a), deriden üretilen bu çantalar metal kapamalı aksesuarlarla tamamlanmıştır¹⁶ (Görsel 6 b- Görsel 6 c).

Görsel 5: a: Retikül, 1800

Kaynak: Moda: Geçmişten Günümüze Giyim Kuşam ve Stil Rehberi, 400

b: Sarı ipek tafta elbise, 1803

Kaynak: "Jane Austen's World," janeaustensworld, erişim 22 Kasım 2022, <https://janeaustensworld.com/tag/kyoto-costume-institute/>

Görsel 6: a: 19. yüzyıl çanta formu, 1875-1880

Kaynak: Warren, Fashion Accessories Since 1500, 116

b: Metal askılı rujan çanta, 1915-1919

Kaynak: Warren, Fashion Accessories Since 1500, 140

c: Metal kapamalı süet çanta, 1919-1925

Kaynak: Warren, Fashion Accessories Since 1500, 143

20. yüzyılın başlarında çanta malzemelerinde ve teknik uygulamalarda çeşitlenmelere gidilmiş¹⁷, yüzyılın ortalarında dörtgen ve kare şeklindeki büyük boy çantalar, gümüş ve altın renkli kapama malzemeleriyle tamamlanmıştır¹⁸. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Paris sokaklarında Schiaparelli'nin zarif deri çantaları¹⁹

¹⁴"Terminology: What is a Reticule or Indispensable?" The Dreamstress, erişim 12 Şubat 2023, <https://thedreamstress.com/2013/11/terminology-what-is-a-reticule-or-indispensable/>

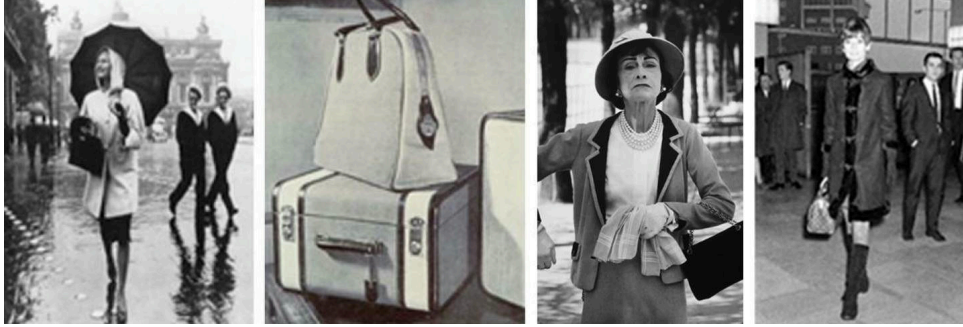
¹⁵John Lau, *Moda Tasarımında Aksesuar Tasarımı*, çev. Begüm Başoğlu (İstanbul: Literatür Yayınları, 2014), 16.

¹⁶Cally Blackman, *Modanın Tarihi 1900'den Bugüne* (İstanbul: Kerasus Yayınları, 2013), 93.

¹⁷Safiye Sari, "Zanaatkarlıktan Stil Önderliğine: Giysi Tamamlayıcısı Özelinde Aksesuarlar," 289-293.

¹⁸Warren, *Fashion Accessories Since 1500*, 144.

(Görsel 7 a), Gucci'nin baskı desenli çantaları (Görsel 7 b), kişiye özel moda tasarımının yükselişi ile Coco Chanel (Görsel 7 c) ve Louis Vuitton (Görsel 7 d) gibi markaların çantaları popüler olmaya başlamıştır²⁰. Yüzyılın ikinci yarısından sonra spor giyim ve etnik formlar çantalarda görülmüş, 1990'larda post modern çanta formları (Görsel 8 a), 2000'lerin başında ise ikonik çanta modelleri moda dünyasında boy göstermiştir (Görsel 8 b, Görsel 8 c).

Görsel 7: a: Elsa Schiaparelli çanta tasarımı, 1939

Kaynak: Jean Moral, "Modèle d'Elsa Schiaparelli, cf, Harper's Bazaar, octobre 1939, p.73," centrepompidou, erişim 01.01.2023, <https://www.centrepompidou.fr/en/ressources/oeuvre/c7p58Bj>

b: Gucci çanta tasarımları

Kaynak: "Geçmişten Günümüze Gucci 1947," blog.adgager, erişim 22 Ağustos 2023, <https://blog.adgager.com/gecmisten-gunumuz-gucci/>

c: Chanel 2.55 çanta tasarımı, 1954

Kaynak: "O Çantalar ve Öyküleri," daireiki.com, erişim 15 Ocak 2024, <https://daireiki.com/moda/aksesuar/d-o-cantalar-ve-oykuleri-86>

d: Louis Vuitton çanta tasarımı, 1966

Kaynak: "A Speedy History Of Louis Vuitton's Most Chameleonic It-Bag," vogue, erişim 18 Aralık 2022, <https://www.vogue.co.uk/article/louis-vuitton-speedy-bag-history>

Görsel 8: a: Emily Jo Gibbs çanta tasarımı, 1990

Kaynak: "Handbag," emilyjogibbs, erişim 15 Mayıs 2022, <https://www.emilyjogibbs.co.uk/archive>

b: Kathrine Baumann çanta tasarımı, 2001

Kaynak: "Kathrine Baumann Beverly Hills Handbags and Purses," 1stdibs, erişim 12 Mart 2023, <https://www.1stdibs.com/creators/kathrine-baumann-beverly-hills/fashion/handbags-purses-bags/>

c: McQueen çanta tasarımı, 2024

Kaynak: "Women's Clutches," alexandermcqueen, erişim 12 Mart 2023, <https://www.alexandermcqueen.com/en-us/pr/the-drop-clutch-803535J1VI11402.html>

¹⁹Blackman, *Modanın Tarihi 1900'den Bugüne*, 148-149.

²⁰Christopher Breward, "Arzuyu Yaymak," *Sanat Dünyamız* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2008), 87-89.

Avrupa'da olduğu gibi Türklerde de çantanın geçmişi oldukça eskilere dayanmaktadır. Kullanım amacına göre şekillenen çantalar, Türk sanatında kese ismiyle anılırken aynı zamanda Türk kadınının zarafetinin ve üretkenliğinin de bir ifadesi olmuştur. 11. yüzyıl başlarına tarihlendirilen duvar resimlerinde, figürlere asılı olarak resmedilen keselere rastlanmaktadır. Orta Asya Türkleriyle başlayan bu gelenek Anadolu Türklerinde de devam etmiştir. Bazı kaynaklarda keselerin 12. yüzyılda Anadolu'dan Yunanistan'a oradan da İtalya yolu ile Avrupa'ya geçtiği²¹ belirtilmektedir.

Osmanlı Dönemi'nde mali bir kıymet göstergesi olarak kullanılan keseler, Fatih Sultan Mehmed ve II. Bayezid dönemlerinde akçelerin birim ifadesi olarak değişik isimlerle anılmışlardır. Anadolu'da ilk örneklerine 19. ve 20. yüzyıl başlarında rastlanmaktadır. Bunlar saat, tütün, cüz ve para keseleridir. İpek, kadife ve saten gibi kumaşlarla yapılan bu keseler, örgü, tığ ve nakış teknikleri ile üzeri stilize edilmiş çiçek ve meyve formlarıyla süslenmiştir²². Ağız kısmı kaytan ya da kordonla büzdürülmüş, kordonun sıyrılıp çıkmaması amacıyla da uçlarına boncuk; püskül kısmına da iğne oyası çiçekler yapılmıştır²³. Çiçek motifleri Türk toplumlarının doğada bulunan formları geleneksel sanatlarda kullanmalarının bir tezahürü²⁴ olarak gelişmiştir.

Türklerde Orta Asya'da başlayan kese kullanma geleneği, Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde de devam etmiş, Cumhuriyet Dönemi'nde ise batılı ülkelerin etkisiyle geleneksel formlarında değişimler görülmüştür. Teknolojinin gelişmesiyle beraber keseler, malzeme ve dokuma özellikleriyle çeşitlenmeye başlamış, günümüzde ise giyim koleksiyonlarının vazgeçilmez bir aksesuar parçası olmuştur²⁵.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada kadın aksesuarlarından çantaların tarihî ve tasarımsal özelliklerinin Zürih kökenli çantalar ile Bayburt kökenli keseler üzerinden incelenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden etnografik araştırma deseni kullanılmıştır. Etnografik araştırmalar, eğitim alanında yapılan nitel araştırmalar arasında en sık kullanılan yöntemlerden biridir²⁶. Etnografik araştırma, çalışılan yerdeki kişilerle zaman geçirerek orada paylaşılan değerleri, kültürü, ortak davranışları anlamaya çalışan araştırmalardır²⁷.

2.2. Araştırmanın İnceleme Nesnelere

Araştırmanın inceleme nesnesini Bayburt'ta Emir aile koleksiyonunda bulunan iki adet Zürih kökenli çanta ile Bayburt kökenli üç adet kese oluşturmaktadır. Emir Koleksiyonu'nun bulunduğu Bayburt ilinin tarihi MÖ 3000'lere uzanmaktadır. Şehir Türklerin Anadolu'da ilk yerleştikleri bölgelerden biridir. 1878 yılına kadar Osmanlı idaresinde bir sancak olan Bayburt, 1927'ye kadar Erzurum'a bu tarihten sonra Gümüşhane iline bağlı bir ilçeyken 1989 yılında il statüsüne kavuşmuştur²⁸. Emir ailesi bu şehrin köklü ailelerinden

²¹Asuman Doğan, "İç Anadolu Bölgesi Kayseri İli Güpüpoğlu Konağı Etnografya Müzesi'nde Bulunan El Sanatları Örnekleri Üzerine Bir Araştırma" (Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi, 2009), 42.

²²Semra Özçitak, "Bergama Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Geleneksel Tekstillere Kataloglanması (Yüksek Lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2010), 42.

²³Ülkü Candan, "Silifke Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Saat, Para ve Tütün Keselerinden Bazı Örnekler," 24. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Çanakkale 29 Mayıs-2 Haziran 2006, c. 2 (İzmir: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2006), 642-658.

²⁴Keziban Selçuk ve Hüseyin Yurttaş, "Doğu Karadeniz Bölgesi Kırkitli Dokumalarında Geometrik ve Bitkisel Motiflerden Örnekler," *Art-Sanat* 15 (2021), 291, DOI: 10.26650/artsanat.2021.15.0012

²⁵Tevhide Özbağı ve Pakize Kayadibi, "Osmanlı Dönemi Para Keseleri Üzerine," *Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla V. Eyüpsultan Belediyesi Sempozyumu Tebliğler 11-13 Mayıs 2001* (İstanbul: Eyüp Belediyesi, 2001), 52-59.

²⁶Burke Johnson ve Larry Christensen, "Eğitim Araştırmaları: Nicel, Nitel ve Karma Yaklaşımlar," çev. Selçuk Beşir Demir (Ankara: Eğiten Kitap, 2014), 21.

²⁷Habibe Bilgili, "İnönü Üniversitesi'nde Yabancı Uyruklu Öğrenci Olmak: Etnografik Bir Araştırma" (Yüksek Lisans tezi, İnönü Üniversitesi, 2016), 20.

²⁸"Tarihçe," Bayburt İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, erişim 20 Aralık 2024, <https://bayburt.ktb.gov.tr/TR-91928/genel-bilgiler.html>

biridir. Ailenin büyüğü asıl soyu Arap yarımadasına dayanan ancak İslam'ı tebliğ için Orta Asya'ya oradan da Türkiye'ye gelerek Bayburt'a yerleşmiş, Kitapsız Hoca mahlaslı Mustafa Efendi'dir. Mustafa Efendi'nin torunlarından biri olan 1952 doğumlu Selbin Emir, çalışmaya konu olan Emir Koleksiyonu'nun sahibidir. Selbin Emir, Gazi Üniversitesi Kız Teknik Yüksek Öğretmen okulunda lisans eğitimini tamamlamış ve akabinde Zürih'e yerleşerek Türk Konsoloslukunda çalışmıştır. Hâlen Zürih'te yaşayan Selbin Emir aynı zamanda bir koleksiyonerdir. Annesinin vefatına kadar İstanbul'da korunan koleksiyon, daha sonra Bayburt Zahit Mahallesi'nde yaşayan kardeşi Leyla Karabulut'a²⁹ devredilmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, yapılanmamış ve yapılanmış görüşmelerin arasında bir ortamda yapılan görüşmelerdir³⁰. Koleksiyon hakkında detaylı bilgi elde etmek amacıyla tercih edilen yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırma soruları ve alan yazındaki bilgiler doğrultusunda geliştirilmiştir. Görüşme formunda, çanta ve keselerin koleksiyona geliş tarihleri, satın alındığındaki durumları, onarım görüp-görmedikleri, uygulaması/üretimi yapılmışsa kimler tarafından ve ne şekilde yapıldığı gibi konuların ele alındığı sorular yer almıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme sorularının hazırlanmasında soruların kolaylıkla anlaşılması, çok boyutlu ve yanıltıcıyı yönlendirici olmamasına dikkat edilmiştir.

Araştırma verilerine Bayburt ilinde bulunan ve Emir koleksiyonunda muhafaza edilen çanta ve keselere ulaşılarak başlanmış, alınan özel izinlerle koleksiyon bilgilerine erişilmiştir³¹. Koleksiyonda aile arşivi kullanılmış ve ulaşılabilirliği olan her bir aksesuar parçası ayrı ayrı incelenmiştir. Veriler, araştırma kapsamında izin verilen türde beş eser (iki adet Zürih kökenli çanta ile üç adet Bayburt kökenli para kesesi) çerçevesinde toplanmış ve elde edilen görsel-sözlü veriler alanyazın taramasına kaynaklık etmiştir. Bu aşamada üniversitelerin kütüphane ve süreli yayınları başta olmak üzere birçok kitap, tez, katalog, arşiv ve internet kaynağı incelenmiş ve tasnifleri yapılarak konuyla ilgili olduğu düşünülen görseller dönem bilgileriyle birlikte değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

Çalışma kapsamında Emir Koleksiyonu bünyesinde muhafaza edilen eserler arasından beş adet çanta ve kese incelenmiştir. Araştırma neticesinde ele alınan çantalardan ikisinin Zürih'ten satın alınarak Türkiye'ye getirildiği, üç para kesesinin de Bayburt'ta yapılarak aile arşivine konulduğu tespit edilmiştir. Görüşme kişisinden elde edilen bilgiye göre³² koleksiyonda yer alan iki çantanın kol çantası, üç kesenin de para kesesi olarak kullanıldığı öğrenilmiştir. Eserlerden yurt dışı kökenli olan çantalar, satın alma yoluyla koleksiyona kazandırılmış, Bayburt'ta bulunan keselerin ise uzak aile üyeleri tarafından üretilip koleksiyona dâhil edilmiştir.

²⁹Şu an Emir Koleksiyonu'na ev sahipliği yapan Leyla Karabulut Bayburt Ticaret ve Sanayi Odası Kadın Girişimciler Kurul başkanlığını ve Bayburtlu Kadınlar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yönetim Kurul Başkanlığını yürütmektedir.

³⁰Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Ankara: Nobel Yayınlar, 2016), 213.

³¹Veri toplama işlemi, Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 28.09.2023 tarih, E.88656144-000-2300302598 sayı ve 242 numaralı etik iznine uygun olarak yürütülmüştür.

³²Emir Koleksiyonu (EK), Leyla Karabulut (L.K) (21.09.2021).

3.1. Zürih Kökenli Çantalar

3.1.1. 1. No.lu Çantaya Ait Bulgular

Bulgulara kaynaklık eden 1 No.lu çanta hakkında görüşme kişisinden elde edilen bilgilere göre³³ çanta, 1930 yılında Zürih'te ikinci el eşya satan bir mağazadan satın alınmıştır. Satışta çantanın mağazaya gelişinin daha eski tarihli olduğu, kullanıcısının onu ihtiyacı üzerine sattığı bilgisi verilmiştir. 1 No.lu çanta koleksiyon sahibi tarafından 1960 yılında Türkiye'ye getirilerek bir müddet İstanbul'da kullanılmış, daha sonra Bayburt'ta bulunan aile koleksiyonuna konulmuştur. Şehrin özel gün ve gecelerinde kullanılan çantaya, 2021 yılında Bayburt Kenan Yavuz Etnografya Müzesinin açılış töreninde yapılan "sandıklar yarışıyor" adlı yarışmanın sergisinde araştırmacı tarafından tespit edilmiştir. Yapılan görüşmeler ve alınan özel izinlerle 1 No.lu çanta araştırmaya dâhil edilmiştir. Verilen tanıtım bilgilerinin ışığında incelemesi yapılan çantaya ait tasarım bilgi kartı **Tablo 2'**de verilmiştir.

Tablo 2: 1 No.lu Çantanın Tasarım Bilgi Kartı
Kaynak: Hazırlayan: S. Sari, 2023

Koleksiyona ait bilgiler	Koleksiyona Getiriliş Tarihi	1960
	Koleksiyona Getiriliş Şekli	Eser 1930 yılında Zürih'te bulunan bir koleksiyondan (aynı zamanda 2. el eşya satışı da yapılan bir yerden) satın alınmıştır.
	Koleksiyonun Adı	Emir Koleksiyonu
	Bugünkü Durumu	Çanta yaklaşık bir yüz yıldır Emir ailesine aittir. Kanaviçe işleme tekniği ile yüzey süslemesi yapılan çantanın kumaş özelliği düz dokuma örgüsündedir. Süslemeler aslı gibi muhafaza edilmesine rağmen çantanın astarında kullanıma bağlı aşınmalar tespit edilmiştir.
Çantanın form özelliğine ait bilgiler	Ölçüleri	Boy: 19 cm En: 16 cm (geniş kısmı), 8 cm (dar kısmı) Körük genişliği: 2 cm
Dokumaya ait bilgiler	Dokumanın adı	Düz dokuma
	Atkıda ve çözgüde kullanılan iplikler	Çözgüde pamuk, atkıda yün iplik
	Zemin rengi	Bej
Nakış /süslemeye ait bilgiler	Motif renkleri	Kompozisyonda baskın renkler pastel tonlardır. Bunlar yavruağzı, leylak, buz mavisi, açık sarı, toz pembe, kırmızı ve bordodur. Bu renkler kompozisyonda tonal geçişlerle verilmiştir.
	Motif özelliği	2.5x2.5 cm ölçülerinde olan gül formları 3 cm boşlukla vev/çapraz aks üzerine yerleştirilmiştir.
	Nakış tekniği	Kanaviçe işleme tekniği
Kapama özelliğine ait bilgiler	Metal kapama	

³³EK, L.K. 2021. Görüşme, kaynak kişi ile bireysel görüşmecisi arasında yapılmış, koleksiyona ait bilgilerin öğrenilmesi amaçlanmıştır. Görüşme esnasında ses ve görüntü kaydı yapılmıştır. Görüşme esnasında aile arşivine ait koleksiyona (ikisi yurtdışı kökenli çanta ile üçü yurtiçi kökenli para keselerine) ait fotoğrafların ve ses kayıtlarının yayın kapsamında kullanılabilirliğine yönelik izin belgesi görüşmecisi kişisinden alınmıştır.

3.1.2. Form/Biçim Özelliği Açısından İncelenmesi

Çantanın dış formu armut şeklindedir (Görsel 9 a). Armut formlu keseler, Avrupa'da 17. yüzyılda hem erkek hem de kadınlar tarafından kullanılmıştır³⁴. Çantanın yüzey kompozisyon özelliği ile teknik çizimi (Görsel 9 b)'de verilmiştir.

Görsel 9: a: Çantanın dış yüzeyi
b: Yüzey kompozisyon özelliği ile teknik çizimi
 Kaynak: Çizen: B. Elibol, 2022

Çantanın en geniş kısmı 16 cm'dir. Ağız kısmı U şeklinde kavisliken taban kısmı yuvarlak formdadır. Körüğü 1.5 cm genişliğinde olup metal askısı 140 cm'dir. Çantanın gövde yapısı armut formundadır. Bu form, bitki ve hayvan şekillerinin statik bir formda kullanıldığı Art Nouveau sanat hareketinin³⁵ izlerini taşımaktadır. Çantanın yüzey tasarımında kullanılan gül ve çiçek motifleri de bu düşünceyi kuvvetlendirmektedir. 19. yüzyılın yaygın formu olan çiçek desenleri³⁶, Art Nouveau sanat hareketinin klasikleşen tekstil desen formları arasındadır (Görsel 10). Çiçeğin altın çağı olarak bilinen bu dönem³⁷, çantada yer alan tam açmış gül formlarıyla kendini göstermektedir.

Görsel 10: Art Nouveau dönemi gül motifleri
 Kaynak: Kim ve Cho, "A Study on Art Nouveau Style Fashion Design," 5

³⁴Anthony, *The Art of the Handbag: Crazy Beautiful Bags*, 10.

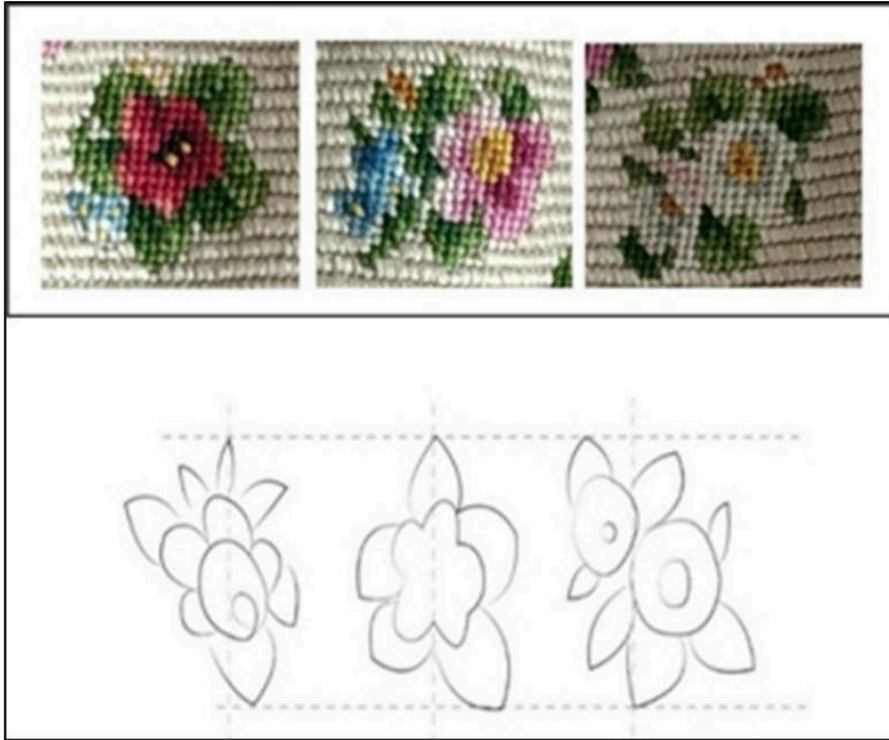
³⁵Ernest Gombrich, *Sanatın Öyküsü*, çev. Ömer Erduran ve Erol Erduran (İstanbul: Remzi Yayınevi, 1997), 537.

³⁶Mi Young Kim ve Kyo-Hwa Cho, "A Study on Art Nouveau Style Fashion Design- Focusing on Flower Pattern," *Fashion Business* 7/6 (2003), 7, erişim 12 Kasım 2023, https://www.researchgate.net/publication/264143742_A_Study_on_Art_Nouveau_Style_Fashion_Design_-_Focusing_on_Flower_Pattern-

³⁷Kim ve Cho, "A Study on Art Nouveau Style Fashion Design," 5.

3.1.3. Dokuma, Süsleme ve Dikim Özellikleri Açısından İncelenmesi

Çantanın dokuma özelliği desen ipliğinin çözümlere içten dışa doğru sarılması ile elde edilen düz dokumadır. Bu dokumanın ön yüzünde oluşturulan dikey çizgiler, her sırada desen ipliğinin bir çözgü yana kaydırılması ile elde edilen çapraz çizgi görünümündedir. Dokumanın üzerinde tekstil nakış tekniklerinden kanaviçe işleme tekniği kullanılmıştır (Görsel 11). Kimi kaynaklarda ülkelerin birbiriyle yaptığı ticari ilişkiler sonucunda doğudan batıya geçtiği söylenen kanaviçe nakış tekniği³⁸, kompozisyonda goblenin örgü yapısına göre dokumanın en küçük biriminin çapraz formda işlenmesi ile oluşturulmuştur.

Görsel 11: Çantanın yüzey kompozisyonu ve teknik çizimi

Kaynak: Çizen: B. Elibol, 2022

Eserde dönemin üslubuna uygun olarak görülen üç boyutlu gül motifleri³⁹, birbirine eşit olmayan mesafede ve serbest tekrarlarla yerleştirilmiştir (Görsel 11). Çantanın ağız kapamasında ise gümüş renginde metal bir malzeme kullanılmıştır. Kullanıma bağlı olarak kararmalar görülen ay şeklindeki metal parça üzerinde sağlı sollu melek figürleri dikkat çekmektedir (Görsel 12).

Görsel 12: Çantanın astarı

Kaynak: Çekim: S. Sari, 2023

³⁸Mine Can, "Anadolu Türk Kültüründe Kanaviçe," *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi* 10/20 (2017), 319.

³⁹Feride Hasret ve Fatma Koç, "Emile Pingat'ın Ceket Tasarımlarında Art Nouveau Akımının Etkisi," *İnsan ve Sanat Dergisi* 5 (2021), 372.

Kapama parçasında görülen melek figürleri, Art Nouveau⁴⁰ döneminin klasik formları arasındadır⁴¹. Çizgisellik, ritmik kıvrımlar, hayal âlemindeymiş gibi betimlenen figürler, Art Nouvea sanat akımı üslubunda özellikle melek figürleriyle kendini hissettirmiştir⁴².

3.1.4. 2 No.lu Çantaya Ait Bulgular

Bulgulara kaynaklık eden 2 No.lu çanta hakkında görüşme kişisinden elde edilen bilgilere göre⁴³, bu çanta 1930 yılında Zürih'te ikinci el eşya satan bir mağazadan satın alınmıştır. Çanta 1970 yılında Türkiye'ye getirilmiş ve bir müddet İstanbul'da kullanıldıktan sonra Bayburt'ta bulunan aile koleksiyonuna dâhil edilmiştir. Şehrin özel gün ve gecelerinde kullanılan çantaya, 2021 yılında Bayburt Kenan Yavuz Etnografya Müzesinin açılışında yapılan "Sandıklar Konuşuyor" yarışmasında rastlanmıştır. Yapılan görüşmeler ve alınan özel izinlerle çanta araştırmaya dâhil edilmiştir. Verilen tanıtım bilgilerinin ışığında incelemesi yapılan çantaya ait tasarım bilgi kartı Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: 2 No.lu Çantaya Ait Tasarım Bilgi Kartı (Hazırlayan: S. Sari, 2023)

Koleksiyona ait bilgiler	Koleksiyona Getiriliş Tarihi	1970
	Koleksiyona Getiriliş Şekli	Eser 1930'lu yıllarda Zürih'te bulunan ikinci el eşya satışı yapan bir mağazadan satın alınmıştır.
	Koleksiyonun Adı	Emir Koleksiyonu
	Bugünkü durumu	Çanta yaklaşık bir yüzyıldır Emir ailesine aittir. Çantanın ana zemini üzerine yapılmış olan boncuk işlemler, orijinal hâliyle bozulmadan durmaktadır. Boncuklarda herhangi bir kopma veya sökülme olmamıştır. Ancak çantanın astarında kullanıma bağlı birtakım yıpranmalar mevcuttur. Üzerinde tadilat mevcut değildir.
Çantanın form özelliğine ait bilgiler	Ölçüleri	Boy: 17cm En: 20 cm (geniş kısmı), 10 cm (dar kısmı) Körük genişliği: 1.5 cm
Dokumaya ait bilgiler	Dokumanın adı	Düz dokuma
	Atkıda ve çözgüde kullanılan iplikler	Çözgü ve atkıda pamuk ipliği
	Zemin rengi	Bej
Nakış /süslemeye ait bilgiler	Motif renkleri	Kompozisyonda baskın renkler pastel tonlardır. Bunlar, çiçek formlarında pembe, yavruağzı, bordo, sarı, leylak, açık ve koyu mavi ile yaprak formlarında açık-koyu yeşildir.
	Motif özelliği	Yüzey kompozisyonunda 3x3 ile 4x4 cm ölçülerinde çiçek motifleri kullanılmıştır. Serbest formda yüzeye yerleştirilen çiçekler dokumada çapraz aks üzerine oturmaktadır.
	Nakış tekniği	Pul-boncuk işleme tekniği
Kapama özelliğine ait bilgiler	Örgü kapama	

⁴⁰Art Nouveau, İngiltere'de 18. yüzyıldan itibaren yaşanan hızlı makineleşme ile birlikte sosyo-ekonomik ve kültürel değişimlerin yaşandığı Endüstri Devrimi sonrasında gelişen bir sanat-tasarım hareketidir. William Morris öncülüğünde gelişen bu hareket, genel olarak sanat-zanaat ekseninde makineleşmeyi reddeden bir anlayışı benimsemiştir.

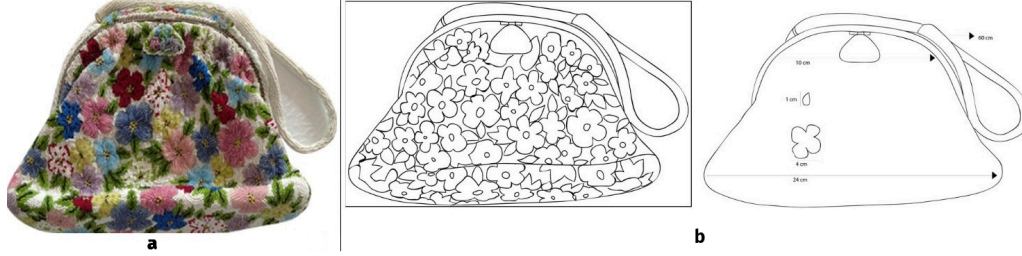
⁴¹Gabriel P. Weisberg, *Art Nouveau Bing: Paris Style 1900* (New York: Smithsonian Institution Traveling Exhibition Service, 1986), 53-56.

⁴²Nüşet Göksun Yener ve Tamer Nacar, "Gustav Klimt'in İkonaları," *Cappadocia Journal of History and Social Sciences* 8 (2017), 111.

⁴³EK, L.K. 2021.

3.1.5. Form/Biçim Özelliği Açısından İncelenmesi

Çanta tıpkı 1 No.lu çanta gibi armut formundadır (Görsel 13 a). Orta Çağ'da erkek ve kadınlar tarafından kullanılan retikül'e benzemektedir. Çantanın yüzey kompozisyon özelliği ile teknik çizimi (Görsel 13 b)' de verilmiştir.

Görsel 13: a: Çantanın dış yüzeyi
b: Yüzey kompozisyon özelliği ile teknik çizimi
 Kaynak: Çizen: B. Elibol, 2022

İncelemeye konu olan çanta üzerinde kullanılan çiçek formları tarihî süreç içerisinde kendine geniş bir yer bulan Art Nouveau⁴⁴ sanat hareketinin izlerini yansıtmaktadır. Ayrıca bu dönemde tekstil, mücevher, duvar kâğıdı ve seramik gibi ürünlerde⁴⁵ kullanılan melek figürleri⁴⁶ ile stilize edilmiş bitkisel formlar⁴⁷, çantanın Art Nouveau sanat hareketinin etkisinde kaldığı görüşünü güçlendirmektedir.

Avrupa'daki sanatçılar zambak, gül, iris, diken, kendir çiçekleri, bambu, nergis, anemon ve ortancalar ile asma yaprağı, enginar formlarını⁴⁸; Doğulu sanatçılar ise gül, lale, rumi, palmet gibi motifleri kompozisyonlarında kullanılmışlardır⁴⁹. Mimariden modaaya hemen her alanda etkisini gösteren bu hareket, dokumanın sanat olarak değerlendirilmesinde ilk eser olarak nitelendirilen tapestri (dokuma resim) sanatının gelişim gösterdiği⁵⁰ bir dönem olmuştur.

3.1.6. Dokuma, Süsleme ve Dikim Özellikleri Açısından İncelenmesi

İncelemesi yapılan çanta bir düz dokuma olup boyu 17 cm, en dar kısmı 10 cm, en geniş kısmı olan tabanı 20 cm'dir. Kompozisyonda küçüklü büyüklü çiçek motifleri, aralıksız/boşluksuz yüzeye yerleştirilmiş ve pul-boncuk işleme tekniği ile dokumaya tutturulmuştur. Türk sanatlarında binlerce yıllık geçmişe sahip bir işleme tekniği olan pul-boncuk tekniği⁵¹, 2. No.lu çanta üzerinde kesme boncukların birbiriyle grup oluşturacak şekilde sıralı olarak yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Bitkisel motiflerle sağlanan yüzey yerleşimi, dönem özelliği olarak doğada bulunan ham hâllerıyla stilize edilmiş⁵², çiçeğin, yaprağın ve dalın tüm ayrıntıları kompozisyona ustalıklı yerleştirilmiştir (Görsel 14 a, Görsel 14 b).

⁴⁴Gavin Ambrose ve Paul Harris, *Görsel Grafik Tasarım Sözlüğü* (İstanbul: Literatür Yayınları, 2010), 33.

⁴⁵Bilge Yararel, "Endüstri Devrimiyle Birlikte Değişen Üretim-Tüketim Kavramlarının Günümüz Mobilya Tasarımı Üzerindeki Etkileri" (Doktora tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2013), 32.

⁴⁶Esra Süsveren, "Art Nouveau ve Louis Comfort Tiffany" (Yüksek Lisans tezi, Trakya Üniversitesi, 2022), 8.

⁴⁷Gözde Karagöz, "Doğaya Öykünme; Art Nouveau Mimarlığı" (Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi, 2007), 52.

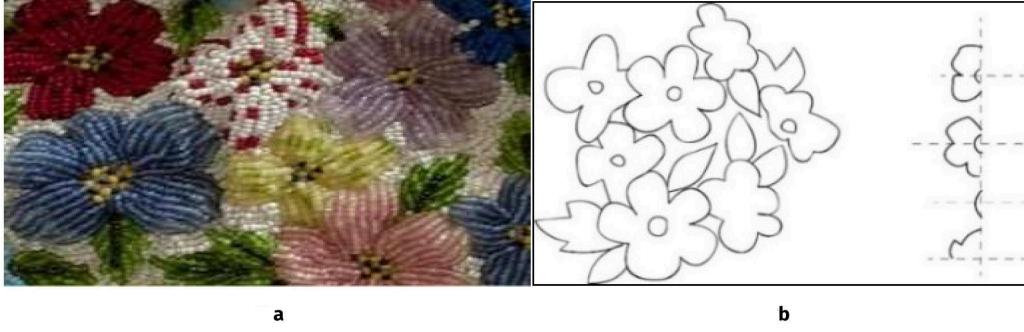
⁴⁸Halime Öznur Köseliören, "Art Nouveau Da Gaudi Örneklemesi" (Yüksek Lisans tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 2018), 22.

⁴⁹Bilge Yararel Doğan, Kübra Arslan ve Gökçe Saadet Arpacı, "Art Nouveau Motiflerinin Dönemsel Özellikleri Bakımından İncelenmesi," *Uluslararası Gelenekten Geleceğe Konferansı: Mimaride Ahşap Bildiri Kitabı*, ed. Burcu Balaban Ökten ve Yaprak Arıcı Üstüner (İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları, 2022), 267.

⁵⁰Beste Uğur, "Lif Sanatında Kullanılan Dokuma Teknikleri Üzerine Bir Araştırma" (Yüksek Lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2006), 13.

⁵¹Hatice Harmankaya, Asuman Yılmaz, Duygu Ercan ve Aslı Çetin, "Giysi Süslemelerinde Pul-Boncuk Kullanımının Yeri ve İşleme Teknikleri," *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi* 1/1 (2012), 648.

⁵²İrfan Aydın ve Yeşim Zümrüt, "Doğa ve Sanat Ekseninde Farklı Yaklaşımlar," *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi* 4/ 4 (2013), 54.

Görsel 14: a: Çantanın desen örgüsü ve nakış özelliği
b: Desen özelliğini gösteren teknik çizimi
Kaynak: Çizen: B. Elibol, 2022

Çantanın iç astarı el dikişi ile tutturulmuştur. Malzeme olarak saten kumaşla astarlanan çanta, içine aplike tekniği ile tutturulan bir iç ceple tamamlanmıştır (Görsel 15).

Görsel 15: Çanta da kullanılan astarlama özelliği
Kaynak: Çekim: S. Sari, 2023

3.2. Bayburt Kökenli Keseler

3.2.1. 1 No.lu Para Kesesine Ait Bulgular

Bulgulara kaynaklık eden 1 No.lu para kesesi hakkında görüşme kişisinden elde edilen bilgilere göre⁵³, kese 1977 yılında aile üyeleri tarafından üretilerek Emir Koleksiyonuna alınmıştır. Kese; araştırmaya kaynaklık eden 1 ve 2 No.lu çantaların fotoğraflarının çekimleri esnasında Leyla Karabulut'un Bayburt Zahit Mahal-lesindeki evinde bulunan Emir Koleksiyonunda bulunmuştur. Yapılan görüşmeler ve alınan özel izinlerle araştırma sahasına dâhil edilmiştir. Verilen tanıtım bilgilerinin ışığında incelemesi yapılan çantaya ait tasarım bilgi kartı **Tablo 4'**de verilmiştir.

Tablo 4: 1 No.lu keseye ait tasarım bilgi kartı
Kaynak: Hazırlayan: S. Sari, 2023

Özellik	Tanım
Tür	Para kesesi
Koleksiyona geliş tarihi	1977
Koleksiyona Geliş Şekli	Aile üyeleri tarafından üretilmiştir
Malzeme	Patiska bez, dantel ipi, çeşitli renlerde küçük kesme boncuk

⁵³EK, L.K. 2021.

Özellik	Tanım
Renk	Bej
Ölçüler	Uzunluk: 14 cm, en: 8 cm (gövde ve ağız kısmı), genişlik: 0,8 cm
Keseye ait görseller	
Keseye ait teknik çizim (A. Keskin, 2024)	
Model Tanımlaması	<p>El dikişi ile yapılmış olan eser, paraboloid (yarım elips) formuna sahiptir. Bu form dip kısmından yukarı doğru genişlemektedir. Kumaştan yapılmış kesenin ağız kısmında büzgü ile temizleme işlemi yapılmıştır. Boyun kısmına kesenin ağzını kapatabilmek için çift kat ipliğin bükülerek kalınlaştırıldığı kalın bir bağcık geçirilmiştir. Boncukların yüzeye sıralı olarak tutturulması ile oluşturulan bir nakış tekniği kullanılmıştır. Göbek kısmında stilize çiçek ve yaprak motifleri varken dip kısmında çiçek buketleri ve hemen üzerinde yatay eksende sıralı zik-zak çizgiler bulunmaktadır. Kuşak ve göbek kısmının birleştiği yatay eksende de zik-zak çizgiler devam etmektedir. Kaidenin/ gövdenin ucu boncuklu bir püskül ile süslenmiştir.</p>

3.2.2. 2 No.lu Para Kesesine Ait Bulgular

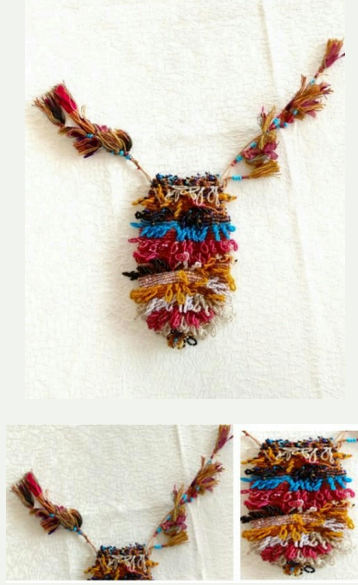

Bulgulara kaynaklık eden 2 No.lu para kesesi hakkında görüşme kişisinden elde edilen bilgilere göre⁵⁴, kese 1977 yılında aile üyeleri tarafından üretilerek Emir Koleksiyonuna alınmıştır. Kese; araştırmaya kaynaklık eden 1 ve 2 No.lu çantaların fotoğraflarının çekimleri esnasında Leyla Karabulut'un Bayburt Zahit Mahal-

⁵⁴EK, L.K. 2021.

lesindeki evinde bulunan Emir Koleksiyonunda bulunmuştur. Yapılan görüşmeler ve alınan özel izinlerle araştırma sahasına dâhil edilmiştir. Verilen tanıtım bilgilerinin ışığında incelemesi yapılan çantaya ait tasarım bilgi kartı **Tablo 5**'te verilmiştir.

Tablo 5: 2 No.lu keseye ait tasarım bilgi kartı

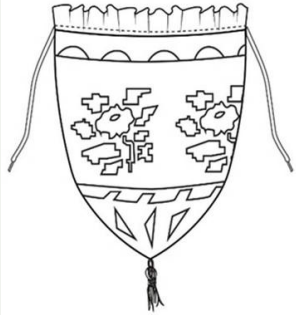
Kaynak: Hazırlayan: S. Sari, 2023

Özellik	Tanım
Tür	Para kesesi
Koleksiyona geliş tarihi	1977
Koleksiyona Geliş Şekli	Aile üyeleri tarafından üretilmiştir
Malzeme	Çeşitli renlerde küçük kesme boncuklar, renkli dantel iplikleri, patiska bez
Renk	Kahverengi, mavi, pembe, bej, sarı, beyaz
Ölçüler	Uzunluk: 15 cm, en: 9 cm (gövde kısmı), 5 cm (ağız kısmı), genişlik: 0,9 cm
Keseye ait görseller	
Keseye ait teknik çizim (A. Keskin, 2024)	
Model Tanımlaması	Tığ işi ile yapılmış olan eser, paraboloid (yarım elips) formuna sahiptir. Kесе kaidesi/gövdesi düzgün sıralı elipslerden oluşmaktadır. Elipsler gövde kısmına birbiri ardına paralel gelecek şekilde sıralanmıştır. Gövde, ipliklerin yüzeyde uzun/serbest bırakılması ile oluşturulan tığ oyası tekniği ile süslenmiştir. Kesenin ağzını büzmek için ağız çevresine uçlarında küçük boncukları olan bir bağcık geçirilmiştir. Dipten başlanarak örülen kese, serbest olarak bırakılan uzun ilmeklerle süslenmiştir. Elipslerin arası iki sırada bir küçük kesme boncuklarla işlenmiştir. Kaide ucu küçük püsküllerle tamamlanmıştır.

3.2.3. 3 No.lu Para Kesesine Ait Bulgular

Bulgulara kaynaklık eden 3 No.lu para kesesi hakkında görüşme kişisinden elde edilen bilgilere göre⁵⁵, kese 1979 yılında aile üyeleri tarafından üretilerek Emir Koleksiyonuna alınmıştır. Kese; araştırmaya kaynaklık eden 1 ve 2 No.lu çantaların fotoğraflarının çekimleri esnasında Leyla Karabulut'un Bayburt Zahit Mahal-lesindeki evinde bulunan Emir Koleksiyonunda bulunmuştur. Yapılan görüşmeler ve alınan özel izinlerle araştırma sahasına dâhil edilmiştir. Verilen tanıtım bilgilerinin ışığında incelemesi yapılan çantaya ait tasarım bilgi kartı **Tablo 6**'da verilmiştir.

Tablo 6: 3 No.lu keseye ait tasarım bilgi kartı
Kaynak: Hazırlayan: S. Sari, 2023

Özellik	Tanım
Tür	Para kesesi
Koleksiyona geliş tarihi	1979
Koleksiyona Geliş Şekli	Aile üyeleri tarafından üretilmiştir
Malzeme	Çeşitli renlerde dantel ipliği
Renk	Mavi, bej, kırmızı
Ölçüler	Uzunluk: 14 cm, en: 8 cm (gövde ve ağız kısmı), genişlik: 0,7 cm
Keseye ait görseller	
Keseye ait teknik çizim (A. Keskin, 2024)	

⁵⁵EK, L.K. 2021.

Özellik	Tanım
Model Tanımlaması	Tiğ işi ile yapılmış olan eser, paraboloid (yarım elips) formuna sahiptir. Renkli dantel ipliklerinin sık örgü tekniği ile örülmesi oluşturulmuştur. Gövde, geometrik formlarla başlamaktadır. Kesenin dip/badem kısmında üçgen formlar bulunmaktadır. Kesenin göbek bölümünde yatay eksene yerleştirilmiş stilize çiçek motifleri görülürken ağız kısmında büzgülü iplerinin geçirilmesi için yapılmış bir trabzan kısmı keseyi süslemektedir. Bunun üzerinde ince bir kenar motifi ile kaidenin/gövdenin ucunda hareketli bir püskül bulunmaktadır.

Sonuç

Kese, gerekli küçük eşyaların içine konulduğu torbacıklara⁵⁶ verilen bir addır. Türk kültüründe köklü bir geçmişe sahip olan keselere ait ilk örnekleri Hun kurganları ile Pazırık kurganında⁵⁷ görülmektedir. Türklerde eskiden beri kullanılan keseler⁵⁸ kimi zaman bir heykelin belinde silah ya da zincirle kemere, kimi zaman ise kılıca sarılı olarak kuşakta taşınmışlardır. Türklerin ilk fetih ve iskân bölgelerinden biri olan Bayburt'ta da uzun yıllar boyunca eski bir geleneğin uzantısı olarak kullanılan keseler⁵⁹, zamanla azalmış ve günümüzde neredeyse yok olmaya yüz tutmuştur.

Avrupa'da retiküllerle başlayan çantalar da tıpkı türdeşi keseler gibi oldukça eski bir tarihe sahiptir. 1991 yılında Avusturya-İtalya sınırındaki Ötztal Alplerinde buzların arasında doğal şartlarda mumyası iyi korunmuş 5300 yıllık bir erkek bedeni bulunmuştur. Buz adam olarak adlandırılan bu mumyanın yanında o dönemden kalma bir çanta bulunmuştur⁶⁰. Bunun yanı sıra Neo-klasik Dönem çantaları⁶¹, Orta Çağ bel çantaları, Rönesans Dönemi Tapestri çantaları⁶² kesenin kullanımının oldukça eskiye gittiği görüşünü güçlendirmektedir.

Farklı iki kültüre ait çanta ve keselerin geçtiği yetmiş yakın ulusal ve uluslararası yayın araştırma kapsamına alınmış ve incelemelerden iki farklı kültüre ait çanta ve keselerin dönem ve yapılış yılları başta olmak üzere form, dokuma, süsleme ve motif özellikleri bakımından tarihî öneme sahip etnografik eser özelliği gösterdikleri bilgisine ulaşılmıştır.

Tarihî bulgulardan çıkan sonuçların kaynaklık ettiği tasarımsal bulgulara göre 70'li yıllara tarihlendirilen keseler, kendinden önceki dönemlerde görülen form, dokuma, motif, nakış ve dikim özelliklerini devam ettirmiştir. Günümüze kadar az ulaşan örneklerinin çevre müzelerde ya da özel koleksiyonlarda dağınık bir biçimde bulunduğu da elde edilen sonuçlar arasındadır. Çantalarda da durum farklı değildir. Milletlerin geleneksel sanatlarından doğan kültürel unsurlarının öykünme ve esinlenme yoluyla birbirlerine aktarmaları, kültürel etkileşimden doğan olumlu bir durum⁶³ olarak karşılanmaktadır. Sanatta esinlenme, etkilenme, tesir altında kalma biçiminde karşımıza çıkan bu durumlar sanatçılar arasında olması gereken olağan eylemlerdir⁶⁴.

⁵⁶Celal Esat Arseven, "Kese," *Sanat Ansiklopedisi*, c. 4 (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1983), 1052-1053.

⁵⁷Yaşar Çoruhlu, *Hun Sanatı* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2002), 46.

⁵⁸Taş, "Beşkonaklar Etnografya Müzesi ve Geleneksel Malatya Evi'nde Bulunan El İş Keseler," 565.

⁵⁹Taş, "Beşkonaklar Etnografya Müzesi ve Geleneksel Malatya Evi'nde Bulunan El İş Keseler," 567.

⁶⁰Zarife Karadeniz ve Azize Melek Önder, "Çanta Formu ve Çanta Formunu Kullanan Seramik Sanatçıları," *Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürel-
rarası Sanat Dergisi* 6/13 (2021), 121.

⁶¹Aslınida Laçinkaya, "Kadın Çanta Tasarımı Ürünlerin Gösterge Bilimsel İncelenmesi" (Yüksek Lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, 2019), 5-6.

⁶²Selen Yorulmaz, "Türkiye'de Saraciye Sektöründeki Deri Çantaların Tasarım ve Üretim Süreçlerinin Endüstriyel Tasarım Perspektifinden İncelenmesi" (Yüksek Lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, 2018), 16.

⁶³Ali Algül, "Melih Cevdet Anday'a Göre Sanat," *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 33/2 (2016), 29-39.

⁶⁴Algül, "Melih Cevdet Anday'a Göre Sanat," 34.

Öte yandan çantaların koleksiyona geliş tarihinin keselerden önce olması düşük bir ihtimal olsa da keselere ilham kaynağı olduğu düşüncesini de akla getirmektedir. Bu yöndeki işaretlerin dikim, süsleme ve nakış teknikleri üzerinde olduğu düşünülmektedir. Tasarımda ilham kaynağının fikir üretimi üzerinde hem tetikleyici bir rolünün⁶⁵ olduğu unutulmamalıdır.

Sonuç itibariyle çalışma, tarihsel öneme sahip iki farklı kültüre ait çanta ve türdeş keseleri aynı araştırmada inceleyerek hem kültürlerin tarihsel ve tasarımsal özelliklerine aynı anda bakabilmeyi mümkün kılarken hem de elde ettiği bulguları itibariyle kendinden sonraki araştırmalara katkı sunması bakımından etkili bir çalışma olabileceği kanaatine varılmıştır.

Hakem Değerlendirmesi	Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması	Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir
Finansal Destek	Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.
Teşekkür	Çalışmanın alt yapısına kaynaklık eden çanta ve keselerin bulunduğu Emir Koleksiyonu'nu açarak bilgilerini, tecrübelerini ve değerli zamanlarını esirgemeyerek bana her fırsatta yardımcı olan değerli Leyla Karabulut'a teşekkür ederim.

Peer Review	Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest	The authors has no conflict of interest to declare.
Grant Support	The authors declared that this study has received no financial support.
Acknowledgment	I would like to thank Leyla Karabulut, who curates the Emir Collection, which features the handbags and purses analyzed in this study, and supported me at every turn by generously sharing her knowledge, experience, and time.

Yazar Bilgileri	Safiye Sari (Doç.)
Author Details	¹ Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, Erzurum, Türkiye 0000-0001-8381-6934 safiye.sari@atauni.edu.tr

Kaynakça | References

- Akgün, Rahşan Fatma. "1980'lerden Günümüz Grafik Tasarımda Yapıbozumculuk (Deconstructivism)." Yüksek Lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2008.
- Alexandermcqueen. "Women's Clutches." Erişim 12 Şubat 2023. <https://www.alexandermcqueen.com/en-us/pr/the-drop-clutch-803535J1V11402.htm>.
- Algül, Ali. "Melih Cevdet Anday'a Göre Sanat." *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 33/2 (2016): 29-39.
- Ambrose, Gavin ve Paul Harris. *Görsel Grafik Tasarım Sözlüğü*. Çev. Bilge Barhana. İstanbul: Literatür Yayınları, 2010.
- And, Metin. *Osmanlı Tasvir Sanatları 1: Minyatür*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2014.
- Anthony, Clare. *Art of the Handbag: Crazy Beautiful Bags*. New York: Race Point Yayınları, 2013.
- Arseven, Celal Esat. "Kese." *Sanat Ansiklopedisi*. 4. Cilt. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1983, 1052-1053.
- Aydın, İrfan ve Yeşim Zümrüt. "Doğa ve Sanat Ekseninde Farklı Yaklaşımlar." *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi* 4/ 4 (2013): 53-78.
- Aytaç, Gülsüm. "Nerede Eski Keselerimiz." *Kültür ve Sanat Dergisi* 23. Ankara: <https://www.simurgkitabevi.com/is-bankasi-kultur-yayinlari>.
- Aytaç, Gülsüm. "Türk Kültüründe Keseler." *Sanat ve İnsan Dergisi* 1/2 (2009): 13-21.
- Başgeçmez, Demet. "Kobi'ler Kapsamında Saraciye Sektörünün Gelişimi ve Tasarımın Sektörel Gelişime Etkisi." Yüksek Lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2005.

⁶⁵Claudia Eckert ve Martin Stacey, "Sources of Inspiration: A Language of Design," *Design Studies* 21/5 (2000), 523.

- Bayburt İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. "Tarihçe." Erişim 20 Aralık 2024. <https://bayburt.ktb.gov.tr/TR-91928/genel-bilgiler.htm>.
- Bilgili, Habibe. "İnönü Üniversitesi'nde Yabancı Uyruklu Öğrenci Olmak: Etnografik Bir Araştırma." Yüksek Lisans tezi, İnönü Üniversitesi, 2016.
- Blackman, Cally. *Modanın Tarihi 1900'den Bugüne*. İstanbul: Kerasus Yayınları, 2013.
- Blog.adgager. "Geçmişten Günümüze Gucci 1947." Erişim 22 Ağustos 2023. <https://blog.adgager.com/gecmisten-gunumuze-gucci>.
- Breward, Christopher. "Arzuyu Yaymak." Çev. Mine Haydaroglu. *Sanat Dünyamız* 107 (2008): 87-119.
- Can, Mine. "Anadolu Türk Kültüründe Kanaviçe." *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi* 10/20 (2017): 319-334.
- Candan, Ülkü. "Silifke Müzesi'nde Bulunan Osmanlı Dönemi Saat, Para ve Tütün Keselerinden Bazı Örnekler." *24. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Çanakkale 29 Mayıs-2 Haziran 2006*. 2. Cilt. İzmir: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2006, 642-658.
- Centrepompidou. "Jean Moral 1906, France-1999, Suisse, Modèle d'Elsa Schiaparelli, cf, Harper's Bazaar, octobre 1939, p.73." Erişim 01 Kasım 2023. <https://www.centrepompidou.fr/en/ressources/oeuvre/c7p58B>.
- Çetin, Yusuf ve Cavit Polat. "Geç Osmanlı-Erken Cumhuriyet Dönemlerine Tarihlendirilen Bir Grup Tütün Kesesi Üzerine Değerlendirme." *Social Science Development Journal* 22 (2020), 221-239.
- Çevik, Mehmet. "Kültürel Değişim, Gelenek ve Türk Halk Hikâyeciliği." *Turkish Studies* 9/12 (2014): 113-123.
- Çoruhlu, Yaşar. *Hun Sanatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2002
- Daireiki. "O Çantalar ve Öyküleri." Erişim 15 Ocak 2024. <https://daireiki.com/moda/aksesuar/d-o-cantalar-ve-oykuleri-86>.
- Doğan, Asuman. "İç Anadolu Bölgesi Kayseri İli Güpgüpoğlu Konağı Etnografya Müzesi'nde Bulunan El Sanatları Örnekleri Üzerine Bir Araştırma." Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi, 2009.
- Eckert, Claudia ve Martin Stacey. "Sources of Inspiration: A Language of Design." *Design Studies* 21/5 (2000): 523-538.
- Emilyjogibbs. "Handbag." Erişim 15 Mayıs 2022. <https://www.emilyjogibbs.co.uk/archiv>
- Emir Koleksiyonu (EK), Leyla Karabulut (LK) (21 Ekim 2021).
- Gombrich, Ernest. *Sanatın Öyküsü*. Çev. https://www.amazon.com.tr/s/ref=dp_byline_sr_book_2?ie=UTF8&field-author=%C3%96mer+Erduran&search-alias=books.
- Güler, Ayşe. "Asya ve Avrupa Kıtalarında Seramik Mataralar." Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, 1988.
- Güneş, Özlem ve Hilal Pala. "Avusturya'da Giyim- Kuşam Konusunda Hazırlanmış Lisansüstü Tezler İçin Bir Literatür Taraması." *3rd International Eurasian Conference On Sport Education And Society Proceedings Book, Mardin, 15-18 Kasım 2018*. Ankara: International Science Culture and Sport Association Publisher, 2018.
- Harmankaya, Hatice, Asuman Yılmaz, Duygu Ercan ve Aslı Çetin. "Giysi Süslemelerinde Pul-Boncuk Kullanımının Yeri ve İşleme Teknikleri." *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi* 1/1 (2012): 627-638.
- Hasret, Feride ve Fatma Koç. "Emile Pingat'ın Ceket Tasarımlarında Art Nouveau Akımının Etkisi." *İnsan ve Sanat Dergisi* 5 (2021): 366-387.
- Johnson, Burke ve Larry Christensen. *Eğitim Araştırmaları: Nicel, Nitel ve Karma Yaklaşımlar*. Çev. Selçuk Beşir Demir. Ankara: Eğiten Kitap, 2014.
- Jane Austenworld. "<https://janeaustenworld.com/> [Jane Austen's World]; Erişim 22 Kasım 2022. <https://janeaustenworld.com/tag/kyoto-costume-institute/>.
- Karabıyık Barbarosoğlu, Fatma. *Moda ve Zihniyet*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2004.
- Karadeniz, Zarife ve Azize Melek Önder. "Çanta Formu ve Çanta Formunu Kullanan Seramik Sanatçıları." *Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürlerarası Sanat Dergisi* 6/13 (2021): 119-137.
- Karagöz, Gözde. "Doğaya Öykünme; Art Nouveau Mimarlığı." Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi, 2007.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınlar, 2016.
- Kayadibi, Pakize. "Kültür Mirasımız Para Keselerinden Örnekler." *Ariş Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi* 13 (2018): 46-52.
- Kim, Mi Young ve Kyo-Hwa Cho. "A Study on Art Nouveau Style Fashion Design." *Journal of Fashion Business* 7/6 (2003): 1-9. Erişim 12 Kasım 2023. "https://www.researchgate.net/publication/264143742_A_Study_on_Art_Nouveau_Style_Fashion_Design_-_Focusing_on_Flower_Pattern.
- Koca, Emine, Fatma Koç ve Tuba Vural. "Kültürlerarası Etkileşimde Giyim Kuşam." *38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiriler*. 1. cilt. Yay. Haz. Zeki Dilek, Mustafa Akbulut, Zeki Cemil Arda, Zeynep Bağlan Özer, Reşide Gürses, Banu Karababa Taşkın (Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 2007), 793-808.
- Komsuoğlu, Şükran, Arsal İmer Mengi, Mine Seçkinöz, Sabiha Alpaslan Aker, Serap Etike Köse. *Resim II Moda Resmî ve Giyim Tarihi*. Ankara: Devlet Kitapları Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1986.
- Köseliören, Halime Öznur. "Art Nouveau Da Gaudi Örnekleme." Yüksek Lisans tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 2018.

- Kyoto Costume Institute. "Jane Austen's World." Erişim 28 Şubat 2023. <https://janeaustensworld.com/tag/kyoto-costume-institute>.
- Laçinkaya, Aslında. "Kadın Çanta Tasarımı Ürünlerin Gösterge Bilimsel İncelenmesi." Yüksek Lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, 2019
- Lau, John. *Moda Tasarımında Aksesuar Tasarımı*. Çev. Begüm Başoğlu. İstanbul: Literatür Yayınları, 2014.
- Oral, Okşan ve Esra Dirgar. *Deri Saraciye Ürünleri ve Özellikleri*. Ankara: İksad Yayınları, 2022.
- Özbağı, Tevhide ve Pakize Kayadibi. "Osmanlı Dönemi Para Keseleri Üzerine." *Tarihi Kültürü ve Sanatıyla V. Eyüpsultan Belediyesi Sempozyumu Tebliğler, 11-13 Mayıs 2001*. İstanbul: Eyüp Belediyesi, 2001, 52-59.
- Özçıtak, Semra. "Bergama Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Geleneksel Tekstillerin Kataloglanması." Yüksek Lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2010.
- Sari, Safiye. "Zanaatkârlıktan Stil Önderliğine: Giysi Tamamlayıcısı Özelinde Aksesuarlar." *Black Sea Summit 7th International Social Sciences Congress Book of Full Texts, Ordu, August 28-29, 2021*. Ed. Gültekin Gürçay (Ankara: UBAK Publications, 2021), 283-301.
- Selçuk, Keziban ve Hüseyin Yurttaş. "Doğu Karadeniz Bölgesi Kırkıtlı Dokumalarında Geometrik ve Bitkisel Motiflerden Örnekler." *Art-Sanat* 15 (2021): 287-315. DOI: 10.26650/artsanat.2021.15.0012.
- Sürür, Ayten. *Ege Bölgesi Kadın Kıyafetleri*. İstanbul: Akbank Yayınları, 1983.
- Süsveren, Esra. "Art Nouveau ve Louis Comfort Tiffany." Yüksek Lisans tezi, Trakya Üniversitesi, 2013.
- Taş, Ela. "Beşkonaklar Etnografya Müzesi ve Geleneksel Malatya Evi'nde Bulunan El İşi Keseler." *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 9/2 (2002): 564-578.
- Türk Dil Kurumu. "Çanta." Erişim 2 Eylül 2023. <https://sozluk.gov.tr>
- Uğur, Beste. "Lif Sanatında Kullanılan Dokuma Teknikleri Üzerine Bir Araştırma." Yüksek Lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2006.
- Vogue. "A Speedy History Of Louis Vuitton's Most Chameleonic It-Bag." Erişim 18 Aralık 2022. <https://www.vogue.co.uk/article/louis-vuitton-speedy-bag-history>.
- Warren, Geoffrey. *Fashion Accessories Since 1500*. New York: Drama Book Publishers, 1987.
- Weisberg, Gabriel. *Art Nouveau Bing: Paris Style 1900*. New York: Smithsonian Institution Traveling Exhibition Service, 1986.
- Yararel Doğan, Bilge, Kübra Arslan ve Gökçe Saadet Arpacı. "Art Nouveau Motiflerinin Dönemsel Özellikleri Bakımından İncelenmesi." *Uluslararası Gelenekten Geleceğe Konferansı: Mimaride Ahşap Bildiri Kitabı*. Ed. Burcu Balaban Ökten ve Yaprak Arıcı Üstüner (İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları, 2022).
- Yararel, Bilge. "Endüstri Devrimiyle Birlikte Değişen Üretim-Tüketim Kavramlarının Günümüz Mobilya Tasarımı Üzerindeki Etkileri." Doktora tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2013.
- Yemenicioğlu Negir, Ezgi. "Resimde Bitkisel Motiflerin Yorumlanışına Bakış." *Ulakbilge* 6/28 (2018): 1177-1192.
- Yener, Nüşet Göksun ve Tamer Nacar. "Gustav Klimt'in İkonaları." *Cappadocia Journal of History and Social Sciences* 8 (2017): 109-128.
- Yıldırım, Selin Demirkol. "Çağdaş Tasarımın Gelişim Sürecinde Art Nouveau Sanat Akımının Tekstil ve Modaya Yansıması." Yüksek Lisans tezi, İstanbul Haliç Üniversitesi, 2014.
- Yıldız, Nuray. *Eski Çağda Deri Kullanımı ve Teknolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları, 1993.
- Yorulmaz, Selen. "Türkiye'de Saraciye Sektöründeki Deri Çantaların Tasarım ve Üretim Süreçlerinin Endüstriyel Tasarım Perspektifinden İncelenmesi." Yüksek Lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, 2018.